

S. G. KLYAŞTORNIY: *Naskal'ne runičeskie nadpisi Mongolii* (Moğolistan'da Kayalar Üzerine Yazılmış Rünik Yazılar) "Tyurkologičeskiy sbornik, 1975" 1978 İzd-vo "Nauka" ss. 151-158.

Yazar, kayalar üzerine yazılmış çok sayıda rünik yazının, 1968-69 ve 1974-75 yıllarında yapılan açınsama sırasında tarafından ortaya çıkarıldığını ya da yenibaştan incelendiğini belirtmektedir. Kayalara oyulmuş bu tür rünik epigrafiye, Doğu Moğolistan bozkırları dışında, Moğolistan'ın her yerinde rastlanmaktadır. Bu yazıda, Tes ırmağında, Gurvaljin-ula, Hangıtat-hat ve Hentey'de bulunan kayalar üzerindeki rünik yazılar incelenmektedir.

B. Ya. Vladimirtsov, 1915 yılında Kuzey-Batı Moğolistan'a yaptığı gezi sırasında, Tes ırmağı vadisinde kayalara oyulmuş rünik yazı bulmuştu. Ancak bu bulguyla ilgili inceleme yazısını yayımlayamadı. Bu yazı LO İVAN kitaplığında bulunmaktadır. Yazar, bu yazıyı, 1969 ve 1975 yıllarında olmak üzere iki kez gözden geçirdiğini ve B. Ya. Vladimirtsov'un yanlış yorumlarına doğruluk ve açıklık getirdiğini belirtmektedir. Bu rünik yazı, VIII. yüzyılın ikinci yarısı ile IX. yüzyılın başı arasında tarihlenmektedir. Yazar, 1975 yılında Gurvaljin-ula dağı yamaç-

larında, üzerinde VIII. yüzyıla tarihlenen rünik yazı bulunan büyük bir kaya parçası ortaya çıkardı. İlk olarak, B. Rintchen'in atlasında anılan Hangitat-hat kayaları üzerindeki yazı ise, yazar tarafından 1974-75 yıllarında iki kez incelenmiştir. Bu rünik yazı, VII. yüzyılın sonu ile VIII. yüzyılın başı arasında tarihlenebilir. 1895 yılında D. H. Klements'in ortaya çıkardığı Hentey kayaları üzerindeki yazıyı, bu bulgudan habersiz olarak, K. V. Vyatkin 1949'da inceledi ve şeklini çizdi. Bu rünik yazıyı 1975'de inceleyen yazar, bu yazının VIII. yüzyılın sonu ile IX. yüzyılın başı arasında tarihlendiğini belirtmektedir. Hentey kayalarına oyulmuş bu yazı, Moğolistan'da bugüne dek ortaya çıkarılan eski Türk yazıları arasında, Moğolistan'ın en doğusunda bulunan rünik yazıdır. Yazar, Türk ve Moğol kavimlerinin, kışlık ya da yazlık konaklarda sürekli ya da geçici olarak kimin ve ne zaman yaşadıklarını göstermek üzere kayalar üzerine bu tür "yazılı belgeler" bıraktıklarını belirtmektedir.

TÜTEN ÖZKAYA, Ph. D.